

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Decimumquartum testimonium ex illis verbis Esaiaë, capite 53. Ascendet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitiendi. Sectio XXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

primo fueras prauaricatore maledicta, in hoc solo beata Virginiu partu germen edidit benedictum, & à vitio sua stirps alienum.

Decimumquartum testimonium ex illis verbis
Esaia, capite 53.

Ascendet sicut Virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti.

SECTIO XXVIII.

PRIORÈM huius vaticinij partem Septuag. interpretes aliter transtulerunt, quàm verterit D. Hieron. sic enim habent: ἀνῆλθα μὲν ὡς παιδίον ἐκ ἀπύου ἢ ἀυτῆς ^{Septuag.} hoc est, Annuntiaui enim coram eo quasi puer, seu potius, quasi puerum, vt vertit D. Hieron. in commentariis. Cur verò Septuag. ita transtulerint, illud fuit causæ, quòd vox Hebræa פֶּטֶל, pro qua vulgatus transtulit virgultum, est in Benoni verbi פֶּטֶל, quod significat lugere, lactare, nutrire, Deut. 32. Vt sugeret mel de petra. Esai. 60. Sugeres lac gentium, & mamilla Regum lactaberis. 1. Reg. 1. Et lactauit filium suum. Exod. 2. Vis, vi uadam, & vocem tibi mulierem Hebræam, qua nutrire (id est, lactare) possit infantulum. Quare פֶּטֶל ex vi verbi idem est, atque lactans, atque idcirco lactenti adhuc puero traditur, veluti Esai. 11. Delictabitur infans ab ubere: quam eandem ob causam trahitur ad ramum, siue virgultum significandum, eo quòd humorem fugit ab arboris radice, sicut infans ex matris ubere: ita accipitur Iob. 15. Non recedes de tenebris, ramos eius arefaciet flamma. Itaque optimè vertit D. Hieron. virgultum, sicut & Symmachus ramum: vox enim Hebræa non quòdvis virgultum significat, sed virgultum molle, & tenerum, ac veluti adhuc lactens, & lactentis instar succum fugens ex radice: malè que in plerisque Latinis exemplaribus, vt apud Cyrillum Alex. in comment. eius capitis cæpus pro puero legitur, quorù auctores videtur Græcè πεδίον pro παιδίον legisse: cū παιδίον tamen apud sept. interp. legèdum sit. I.

Quòd ad expositionem spectat, R. Salomon, & R. Dauid, & alij iuniores Hebræi suo more tergiuersantur, totumque hoc caput de populo Hebræorum ad literam interpretantur, contententes Esaiam de eo quasi de vno homine loqui, quemadmodum & Deus ipse loquitur Exod. 4. cum ait: *Filius meus primogenitus Israel*: describitur à Propheta luculentissimis verbis omnes illas calamitates, quas modò in ista grauissima, & acerbissima captiuitate patitur: idcirco nimirum appellati despectum, nouissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem, leprosum percussum à Deo: & humiliatum vulneratum, & vsque adeo deformatum, vt nulla pulchritudinis, atque decoris vestigia in eo videantur. Sed hoc merum Iudæorù figmentum cum ipso Esaia contextu pugnat apertissimè: imprimis namque is, de quo sermonem habet Propheta, tanta vita, morumque sanctitate memoratur excellere, vt iniquitatem non fecerit, nec inuentus sit dolus in ore eius: tanta in perferendis iniuriis patientia, vt pro suis persecutoribus, atque interfectoribus orauerit, quæ in Hebræorum populum nullo pacto conueniunt, quem constat esse maiori ex parte vsuris, auaritia, cupiditate, maleficiis, aliisque flagitiis implicatum, atque totum ferè ex innumeris dolis, fraudibus, aliisque in omni genere sceleribus concretum, adeo quòd à vera iniuriarum tolerantia, & malorum perpeffione abhorrentem, vt quotidie tribus vicibus in suis Synagogis Romani imperij, potissimumque Ecclesiæ Christi euerfionem impiis, & execrandis vocibus à Deo efflagitet: sitque in Thalmud cautum lege, vt Hebræi,

Hieronym.
à Sancti fi-
de.

quibuscunque malis, & incommodis poterint, omnes Christianos afficiant, in fraudem impellant, fortunis evertant, oblatâque opportuna occasione trucidet, vt fusè refert Magister Hieronymus à Sancta fide cognominatus, ex Iudaismo quem edidit *De Thalmud libri falsitate* cap. 5. & 6. ex quo manifestè reuincitur R. Salomon nullo pacto caput istud Esaiæ posse Hebræorum genti accommodari. Deinde is, de quo Esaias sermonem instituit, dicitur illa omnia propter aliorum salutem tolerare. Verè, inquit, languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplinam pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Omnes nos quasi ones errauimus, vnusquisque in viam suam declinauit: & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum: ex quibus verbis illud liquidò colligitur huiusmodi Dei seruum, de quo loquitur Prophe-

R. Salomon
in sania.

ta, non propter sua ipsius scelera passum esse, sed propter crimina cæterorum, ac reliquos omnes eius ægritudine sanitatem, liuore pulchritudinem, vulneribus medicinam, attritione integritatem, morte denique vitam fuisse consecutos. Hic ego mihi testes adesse velim, qui audiant R. Salomonem vsque adeo infania furentem, vt audeat dicere populum Hebræorum in hac captiuitate pro gentium omnium, & earum præcipuè, à quibus diuexatur, peccatis vulnerari, Deumque vniuersarum gentium iniquitates super Hebræum populum, inno centè scilicet, omnisque auaritiæ, fraudis, & iniquitatis expertem posuisse, vt eas suis istis laboribus, & calamitatibus elueret: scilicet tanta sunt Hebræorum merita, tamque in omni genere vitæ, mortumque sanctitas admiranda, vt pro vniuersarum gentium infinitis sceleribus possint cumulatè satisfacere. Nec videt R. Salomon se hac in re omnibus Hebræis doctoribus aduersari, qui tantum abest, vt credant Deum propter gentium scelera Hebræos nunc affligere, aut eas his Hebræorum laboribus, vulneribusque sanari, vt potius vnanimi consensu affirmant omnes gentes, quæ modò Hebræos affligunt, ob id ipsum esse perituras, & sempiternis apud inferos tormentis cruciandas: in quam sententiam intelligunt illud Ioël. vi. *Congregabo omnes gentes, & deducam eas in vallem Iosaphat: & disceptabo cum eis ibi super populo meo, & hereditate mea Israël, quos disperferunt in nationibus, & terram meam diuiserunt, & super populum meum miserunt sortem.* Accedit, quod ipsimet Hebræorum Rabbini consentunt hanc postremam captiuitatem, quam Iudæi patiuntur, propter magnum aliquod eorum scelus accidisse: tum verò inter se disputant, quodnam eiusmodi tantum scelus à Iudæis susceptum fuerit, propter quod tam acerba, diuturnaque seruitute opprimuntur. Ita fit, vt recentiores Hebræi neque cum Esaiâ, neque cum suæ gentis antiquis doctoribus consentiant.

Ioël. 3. 2.

II.

Maneat igitur hoc vaticinium nullo pacto ad Iudaicum populum spectare, Nec verò quisquam alius assignabitur, cui ea, quæ eo capite comprehenduntur, tribui queant, præter vnum Regem Messiam: is enim dumtaxat ea futurus erat sanctitatis, meritorumque magnitudine, vt solus ipse pro vniuersorum hominum peccatis posset cumulatissimè satisfacere, tamque ardentibus aduersus homines amoris facibus inflammatum, vt ob eorum salutem innumeris sese opprobriis, contumeliisque profcindendum, atque acerbissimis, & grauissimis tormentis ex cruciandum suis hostibus obiceret, tandemque in cruce cum summo dedecore, & ignominia sanguinem, vitamque profunderet: quæ omnia eo capite complexus est Esaias, Christusque noster verus vtique Messias impleuit. Id, quod vel ex ipso contextu manifestum est. Quis enim alter præter Messiam brachium Domini appellari debuit? Cuius alterius generatio inexplicabilis

Præcedens
vaticinium
ad filium
Messiam spec-
tat.

cabilis dici potuit? Quis alius tot, tantisque gratiæ, sanctitatis, meritorumque opibus abundare, vt vnus ipse vniuersis hominibus antecelleret, eorumque omnium infinita propemodum scelera, sua vnus sanctitate compensaret? Accedit, quod Esaias hoc capite pergit disserere de illo eodem, de quo aggressus fuerat dicere ad finem capitis præcedentis, vt ex ipso nexu, serieque contextus palam est: at orsum fuisse vaticinari de Rege Messia, vel ipse Paraphrast. Chald. intellexit, cum ita vertit: *Eccc prosperauit seruum meus Messias, exaltabitur, & eleuabitur, & confortabitur nimis, &c.* Id quod veteres quoque Hebræi senserunt: in quibus R. Moyses Gerundenis in comment. super 29. cap. Genesis, sic ait: *Rex Messias habet dare cor suum ad petendum miserationes pro Israël, & ad ieiunandum, & humiliandum se pro eis, sicut scriptum est Esaiæ 53. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, atritum est propter scelera nostra.* Hæc ille.

Iam verò si de nostris agitur, quis eorum hunc locum, utpote ad reuincendos Iudæos clarissimum prætermisit? Eo vtuntur D. Iren. l. 4. aduersus hæreses c. 56. vbi aduersus Iudæos duos Messia aduentus prædictos fuisse à Prophetis argumentatur Iustinus Philosophus, & martyr in dialogo cū Tryphone aduersus Iudæos, Tertull. li. contra Iudæos cap. 9. Euseb. Cæsar. li. 3. demonstr. Euang. c. 2. Diuus Cypr. lib. 2. aduersus Iudæos cap. 13. Chrysof. oratione 3. contra Iudæos, Anast. Sinaita lib. 11. comment. in Hexameron, & alij.

Cum hæc ita se habeant, aggrediamur iam sanctissimæ Deiparæ virginitatem in conspectu, & partu Christi confirmare. Atque illud imprimis iuxta Septuag. interpretum translationem collige, prædici ab Esaiâ Deum lactentem puerum futurum, idque tanquam rem quandam nouam, admirandamque commemorari, siue legas, *Annuntiamus quasi puerum*, siue, *Annuntiamus quasi puer* (scilicet erit coram illo, id est, Patre. Deinde iuxta vulgatam editionem, qua dicitur, *Ascendit sicut virgultus coram eo*, significari Messiam in primo aduentu humilem fuisse venturum: sed in dies magis, ac magis instar virgulti, forma, nominisque celebritate incrementum habiturum, *coram eo*, id est, coram Israël, siue Iudæis, vel etiâ coram Patre. Porro, quod subiungitur, *Et sicut radix de terra siccanti*, duplicem habet explicatum. Vnus est Messiam in ipso statim initio, antequam diuinitatem suam, atque potentiam per miracula demonstraret, de respectu abiectumque absque vlla nominis claritate, existimationisque splendore victurum, instar radicis arenti solo exortæ, quæ cum humore careat, nõ erumpit in eam frondium, ramorumque pulchritudinem, quæ in aliis plantis in amœna, & irrigua tellure consitis reperitur.

Alter est, iam ad Mariæ virginitatem pertinens, quem etiam literalem, ac germanum esse fateri nos cogit nobilium Patrum auctoritas, qui per terram siccantem ipsam sanctissimam virginem accipiunt, ex qua Christus, qui radix Iesse dicitur, tanquam ex arido solo, hoc est, nulla humana industria, atque opera irrigata, sed diuina tantum virtute fecundata fuit exortus. Hebraicè pro siccanti, est dictio *inua* quæ siccitatem, solitudinem, ac desertum significat: vnde aliqui transferunt: *sicut radix de terra deserti*: alij de terra inuia: quæ interpretatio est D. Hieronymi in comment. *sicut radix*, inquit, *de terra siccanti. Pro siccanti*, Aquila interpretatus est *inuia*, vt virginitatis priuilegium demonstraret, quod absque vilo humano semine de terra prius inuia sit creatus. Consentit Euseb. Cæsar. libr. 3. demonstr. Euang. cap. 2. vbi sequens editionem 70. interpretum, *Annuntiamus*, inquit, *coram eo quasi puerulus, quasi radix in terra siccanti*: pro quo *Aquila sic interpretatus est*: *Et prædicabitur tanquam quod vberibus nutritur in facie eius, & tanquam radix de terra inuia*: Theodotio verò: *Et ascendet sicut quod lacte alitur coram eo, & sicut radix de terra*

Paraphrast.

R. Moyses
Gerund.Irenæus.
Iustin. Mart.
Tertull.
Euseb. Cæs.
D. Cyprian.
D. Chrysof.
Anast. Sinait.III.
Deus lactens
puer factus,
mirum.III.
B. Virgo ob
virginitatis
priuilegium
terra siccans.D. Hieron.
Aquila.
Euseb. Cæs.

Esa. 7 14.

fitienti: ubi puerulus quidem ille, qui ubere, atque lacte nutritur, planè ortum Christi declarat: terra verò inuisa, & sicens virginem, quæ illum enixa est, quam scilicet nullus vir adyt, de quo quamvis inuisa, laudata illa radix prodit, & puerulus, qui ubere, lacteque nutritur. Verum hæc adumbratè admodum significauit: apertius verò idem Propheta sententiam suam interpretatur, ubi ait: Ecce Virgo in utero accipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius, Nobiscum Deus: hoc enim significat Emmanuel. Hæc Euseb,

V.
Christi gene-
ratio ex Vir-
gine in pro-
creatione
Adami adu-
brata.
D. Irenæus.

Fuit hæc Christi ex virgine tanquam ex terra fitienti generatio adumbrata in procreatione Adami ex terra virgine, hoc est, nullis pluuiis irrigata, nec humanis laboribus excolta, vt expendit D. Irenæus lib. 3. aduersus hæreses, cap. 31. Quemadmodum, inquit, protoplastus ille Adam de terra rudi, & adhuc virgine, nõdum enim pluerat Deus, & homo non erat operatus terram, habuit substantiam, & plasmatus est manu Dei, & sumpsit Dominus limum de terra, & plasmavit hominem: ita recapitulans in se Adã ex Maria virgine rectè accepit generationem Adã recapitulationis: si enim ille de terra sumptus est, & verbo Dei plasmatus, oportebat id ipsum verbum recapitulationem Adã in semetipso faciens eiusdem generationis habere similitudinem. Hæc Irenæus, à quo eandem sententiam mutuatus videtur Tertul. lib. de carne Christi, cap. 17. cum ait: Virgo erat adhuc terra nõdum opere compressa, nõdum sementi subacta, ex ea nõdum factum accipimus à Deo in animam viuam: igitur si primus Adam de terra traditur, merito sequens, vel nouissimus Adam, vt Apostolus dixit 1. Cor. 15. proinde de terra, id est, carne nõdum generationi resignata in spiritum viuificantem à Deo est prolatus. Hæc ille.

Tertul.

VI.
D. August.
Christus in
passione ar-
boris radicis
similis.

Porro pulchrè D. Aug. li. 50. ho. 36. exponit cur Christus radix appelletur: quoniam scilicet, sicut radix nullam pulchritudinem foris ostendit, sed vim tamen & efficacitatem habet, quam per omnè fundit arborem, ita Christus, licet in passione nullam speciem, ac decorem, vt ait Propheta, foris prætulit, infinitam tamen promerendi, & satisfaciendi vim in vniuersos mortales ex eruit. Sed audiamus Augustin. Ascendit, inquit, sicut virgultum, & sicut radix de terra fitienti. Quare vt radix: I deo, quia non est illi species, neque decor, passus est, humiliatus est, conspuus est, non habebat speciem, homo apparebat, cum Deus esset, sed quomodo radix non est pulchra, sed intus habet vim pulchritudinis suæ. Ascendit arborem pulchram: amanam, foliis virentem, fructibus opulentam, delectat aliquid de fructu capere, sub vmbra eius sedere, & requiescere ab æstu: laudat eam illam pulchritudinem, si radix ostendatur tibi, nulla pulchritudo in ea est, noli contemneris, quod abiectum est, inde processit, quod miraris. Attendite modo claritatem arboris. Crucis christi, 10- Ecclesia, crediderunt gentes, victi sunt terra principes, positum est collum eorum sub iugo Christi ex Christi, veniunt volatilia cæli, requiescunt sub ramis eius: quæramus radicem, conspuus est, crucifixus est. Ecce hic species non est, sed intus erat species, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratu est esse se æqualem Deo. Hæc tenus August.

Ecclesia pu-
chritudo, 10-
ta ex Christi
passione.

Decimum quintum testimonium ex illis verbis Esaiæ cap. 53.

Generationem eius quis enarrabit?

SECTIO XXIX.

Postquam Esaias Christi passionem tormenti, & opprobrii plenissimam descripsisset, vt nos ad eius admirabilem, diuinamque celsitudinem cõtemplandam incitaret, ne videlicet aliquid humile, & abiectum de illo suspicari possemus, quin potius amoris illius magnitudinem, quo ab ea omnia, non solum inuicta, sed libenti etiam animo perferenda se abiicit, multò magis suspiceremus:

eius